

14 ספטמבר 2023, כ"ח אלול תשפ"ג

לכבוד

כב' הנשיא (בדימ') פרופ' אשר גרוניס
יו"ר ועדת החקירה הממלכתית לעניין
כלי השיט

חברי הוועדה הנכבדים
ועדת החקירה הממלכתית לעניין
כלי השיט

- דחוף -

נכבדים, שלום רב,

הנדון: הצורך בפומביות עבודתה של ועדת החקירה הממלכתית

לעניין כלי השיט

סימוכין: פנייתנו מיום 12.6.2023; מענה מטעמכם מיום 19.6.2023.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליכם בבקשה נוספת לפתוח את דלתות הוועדה ולתת פומבי לכלל העדויות וישיבות ועדת החקירה הממלכתית לעניין כלי השיט, והכל כפי שיפורט כדלקמן:

1. ביום 12.6.2023 פנינו אליכם בקריאה לפתוח את דלתות ועדת החקירה הממלכתית לעניין כלי השיט (להלן: "הוועדה"), באופן אשר יאפשר להשיג את תכליותיה החברתיות והדמוקרטיות.
2. במענה מטעמכם מיום 19.6.2023, השבתם לנו כי בשל רגישות הנושאים בהם הוועדה עוסקת, והחשש מפגיעה קשה בביטחון המדינה, לא ניתן "מבחינה מעשית" לקיים דיון בדלתיים פתוחות. עוד נכתב, כי "בהמשך יפורסמו אותן עדויות שחשיפתן לא תביא לפגיעה מהותית וקשה בביטחון המדינה וביחסי החוץ שלה".
3. היום, 14.9.2023, פרסמה הוועדה רשימה עדכנית של העדים והמרואינים שהופיעו בפניה.¹ בין היתר, רשימה זו כללה את שמו של ראש הממשלה בנימין נתניהו. כך למעשה, **הציבור נחשף לראשונה לעובדה כי ראש ממשלת ישראל נתן עדות בעניין הצוללות וכלי השיט.**
4. לא ברור לנו, כיצד מלאכת האיזון בין דרישת הפומביות לבין הצורך לשמור על ביטחון המדינה ויחסי החוץ שלה, הובילה לאיפול גורף של פעילות הוועדה, בניגוד גמור למושכלות היסוד על פיהן ועדות חקירה ממלכתיות פועלות באופן שקוף וגלוי.
5. בפועל, הוועדה ממשיכה להתנהל בדלתיים סגורות ובמחשכים, תוך שהיא מונעת מהציבור לשמוע ולהיחשף לתהליכי קבלת ההחלטות של הדרג המקצועי והמדיני שהתקיימו בקשר לפרשה החמורה. ספק, שכל מאות העדויות המובאות בפני הוועדה, מלאות אך ורק במידע סודי ומהותי, אשר פרסומו יפגע בוודאות קרובה בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה.

¹ ועדת החקירה הממלכתית לעניין כל השיט "הוועדה מפרסמת רשימת עדים ומרואינים מעודכנת" gov.il (14.9.2023) https://www.gov.il/he/departments/news/14092023-vessels-state-commission-of-inquiry_news

6. מה גם שבחלוף כשלושה חודשים ממשלוח המענה מטעמכם, לפיו הועדה תפרסם עדויות שאין בהם כדי לפגוע בביטחון המדינה, ובחלוף למעלה משנה וחצי מאז שהוקמה ועדת החקירה הממלכתית לעניין כלי השיט, טרם פורסמו העדויות, וטרם נפתחו דלתותיה. כל זאת, בניגוד גמור לטעמים והסיבות שלהלן:

א. הרקע לצורך בפומביות עבודת ועדת החקירה

7. משנת 2018, ובמשך קרוב לשנתיים אספה התנועה מידע, ביצעה תחקירים בכלים העומדים לרשותה כארגון חברה אזרחית, ערכה בדיקות, הצליבה נתונים וגבתה עשרות תצהירים מבכירי מערכת הביטחון לדורותיהם (ובהם שרי ביטחון, רבי-אלופים, מנהלי הרכש במשרד הביטחון, בכירים במל"ל ועוד). כל אלו שמשו כהכנה לעתירה מורכבת ומרובת עמודים אשר הוגשה לבית המשפט העליון בבג"ץ 3921/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה (22.7.2021) (להלן: "עניין התנועה").

8. לאחר דיון ארוך בעתירה, ניתן פסק דין בו נקבע, בין היתר, כי:

"התמונה הלכאורית המצטיירת בפרשת כלי השיט היא שצה"ל ומשרד הביטחון נדחקו הצידה, ואת מקומם תפס המל"ל, שפעל לכאורה על פי הנחיות ישירות של ראש הממשלה או שמא תוך מעורבות של גורמים אחרים המעורבים בתיק 3000 (פרשת העמלות). התמונה הלכאורית היא, שלא נערכה עבודת מטה מסודרת והתקבלו החלטות שמנוגדות לעמדתם של צה"ל ומשרד הביטחון. בהינתן המשמעות התקציבית האדירה של החלטות אלה על תקציב המדינה ובעיקר על תקציב הביטחון ועל ההצטיידות של צה"ל לאורך שנים רבות, דומה שכל מי שביטחון ישראל קרוב לליבו יבקש לבדוק ביסודיות את תהליך קבלת ההחלטות בפרשת כלי השיט, על מנת להפיק לקחים ומסקנות באופן צופה פני עתיד".

9. יתרה מכך, במסגרת פסק הדין, מתח בית המשפט העליון ביקורת על מעמדו והיקף סמכויותיו של המל"ל אל מול משרד הביטחון וצה"ל, תוך שהוא מונה גם "שורה של תמיהות" שלא נמצאה להן תשובה בכלל החומר שהוגש לבית המשפט (סי' 66 לעניין התנועה):

- מי הגורם שניסח את טיוטת מזכר ההבנות עם גרמניה ואשר הועבר על ידי המל"ל? ומדוע נשלח המסמך לאלוף עמוס גלעד?
- מי הוא זה ואיזה הוא שהכניס לטיוטת מזכר ההבנות דרישה לספינות נצ"ל, על העלות הכבדה הכרוכה בכך, ומדוע? ואם היה צורך בספינות נצ"ל, הכיצד הוסרה דרישה זו חיש מהר ממסמך ההבנות לנוכח התנגדות צה"ל ומערכת הביטחון?
- מדוע הופעלו לכאורה וכנטען לחצים כה כבדים לביטול המכרז הבינלאומי לספינות המגן על כל הכרוך בכך, עוד לפני שתיסקרופ התחייבה להוזיל משמעותית את מחירן ועוד לפני שתיסקרופ הבהירה מה הדגם המוצע והמפרט הטכני של הספינות?
- מדוע הסתיר ראש הממשלה, על פי הנטען, משר הביטחון, הרמטכ"ל, מפקד חיל הים, אגף המודיעין וראש המוסד את העובדה שגרמניה קיבלה את הסכמתו למכור צוללות למצרים? את מי עדכן ראש הממשלה, אם בכלל, בנוגע להסכמה שנתן למכירת הצוללות למצרים, ומי היה שותף להחלטה זו?

10. את פסק הדין חתם בית המשפט באמירה המהדהדת לפיה "תם ולא נשלם. הדיון המשפטי – תם. הדיון הציבורי – לא נשלם", תוך שהוא מותיר את הזירה לממשלת ישראל, על מנת שתורה על הקמת ועדת חקירה בנושא רכש הצוללות וכלי השיט.

11. כזכור, ביום 23.1.2022 החליטה ממשלת ישראל על הקמת ועדת חקירה ממלכתית לצורך בחינת תהליכי הרכש של כלי השיט והצוללות. החלטה אשר טומנת בחובה חשיבות עצומה לתיקון הפגיעה בביטחון הלאומי של מדינת ישראל, כמו גם לתיקון לב ליבו של החוסן הערכי של מדינת ישראל. נציין כי, חלק עיקרי בעבודת הוועדה הוא חיזוק האמון הציבורי במערכת הביטחון, זאת יחד עם חתירה לחקר האמת. תוצאות חקירתה של הוועדה ויישום המלצותיה תהיינה תלויות במידה ניכרת באמון הציבורי שיינתן לה לדרכי עבודתה ולמסקנותיה.

12. בקשת הממשלה כי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת תאשר את החלטתה כי "דיוני הוועדה יתקיימו בדלתיים סגורות, אלא אם נושאי הדיון אינם כוללים ידיעות סודיות או מידע שנקבע לגביו סיווג ביטחוני בכל רמת סיווג", **התגלתה כבעייתית**, וזאת כפי שיפורט להלן בהרחבה.

13. לכן, ביום 15.3.2022 החליטה ועדת החוץ והביטחון **בניגוד** להחלטת הממשלה כאמור, וקבעה כי כלל דיוני הוועדה יהיו כפופים לעקרונות הפומביות והשקיפות בעבודתה, למעט שני ההיבטים הצרים של היכולות המבצעיים הנוגעים לצוללות ומכר הצוללות לצד ג'.

14. כמו כן, בלחץ נציגי התנועה לאיכות השלטון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, הוחלט על הורדת המילים "הסכמה", או "בתיאום" מתוך סעיף החלטת הממשלה כדי שיהיה ברור שכל תהליך קבלת ההחלטות בקשר לסגירת דלתות הוועדה וסודיות הדיונים יהיו תחת סעיף 18 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1969 (להלן: "**חוק ועדות חקירה**", או "**החוק**"), ולא תחת סעיף 23 לחוק – כלומר משרד הביטחון לא יקבע לוועדה דבר על אופן סודיות הדיונים או הפומביות – והנושא יישאר תחת סמכות יו"ר ועדת החקירה.

15. וראו כאמור את קביעותיה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת בנושא פומביות הדיונים כפי שאושרו בסיום הישיבה השנייה בנושא של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת מיום 15.3.2022, והוחלו על החלטת הממשלה הנ"ל:

"על דיוני הוועדה יחולו הוראות סעיפים 18 ו-20 לחוק שעניינם **פומביות הדיון ופרסום**. כל ועדת החקירה תהיה תחת 18 ו-20. עם זאת, סעיף 23 יחול על: א. יכולות והיבטים מבצעיים הנוגעים לצוללות בלבד. ב. מכר צוללות לצד ג'.

אני מוסיף כאן הערה, **הורדנו את המילה "הסכמה" מתוך הסעיף כדי שיהיה ברור שכל תהליך קבלת ההחלטות לא יהיה תחת סעיף 23 אלא תחת סעיף 18.**

על שאר הנושאים האמורים בסעיף 1 להחלטת הממשלה, הודיעה הוועדה לאדם שהוא עלול להיפגע מהחקירה או תוצאותיה, כאמור בסעיף 15 לחוק, יחול סעיף 23(3) לחוק". זאת אומרת, היה ואדם קיבל מכתב שהוא צריך להופיע בפני הוועדה, על אותו עורך-דין יחול סעיף 23(3).

לעניין תהליך קבלת החלטות לעניין מכר צוללות לצד ג' יפורסם דו"ח לציבור", למרות ששמנו על הסיפור הזה את 23 עדיין מחויבת הוועדה להוציא דו"ח, פרוטוקולים, יפורסם הדו"ח לציבור, זה לא יישאר גנוז. זה לגבי המכר לצד ג'.

[..]

לגבי סעיף 7 להחלטת הממשלה **במקום "בתיאום עם מלמ"ב", יבוא, "בהתייעצות עם מלמ"ב". לא רוצים להכריח אותו לתאם**. הוא יכול להתייעץ ולקבל את ההחלטה שלו באופן עצמאי. לכן שינינו את זה מתיאום להתייעצות.

[..]

אלה העקרונות. בסופו של דבר ועדת החקירה היא ועדה תחת סעיף 18 ו-20. זאת אומרת הוועדה פתוחה, הפרוטוקולים גלויים, למעט שני סעיפים שסגרנו וגם בסעיפים האלה יצא פרוטוקול ודיווח לציבור והוא לא יהיה חסום. העיקר שתתחיל לעבוד ונקה את האורות. שוב תודה לכל מי שהיה פה, נעבור להצבעה."

(דבריו של יו"ר ועדת חוץ וביטחון חה"כ רם בן ברק, מתוך פרוטוקול ישיבת ועדת החוץ והביטחון בנושא אישור דיוני ועדת חקירה כלי שיט וצוללות, מיום 15.3.2022, עמ' 18-19) ההדגשות אינן במקור, הח"מ).

16. כלומר, לפי החלטת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת העקרונות שינחו את עבודת ועדת החקירה יהיו עקרונות הפומביות, השקיפות והדיווח לציבור.

17. לצערנו, נראה כי ועדת החקירה בראשותכם פועלת זה זמן רב, בניגוד לעקרונות אלה.

18. כך, פורסם על ידי הוועדה עצמה כי "הוועדה שמעה עד כה כמאה עדויות וראיונות. זאת, לצד המשך איסוף מסמכים ולמידתם. הוועדה תזמן עדים ומראיינים נוספים. כפי שפורסם בעבר, בשלב זה הוועדה עוסקת בנושאים המחייבים סודיות ולפיכך ההליכים מתקיימים בדלתיים סגורות".²

19. כלומר, הלכה למעשה, ועדת החקירה מקיימת עשרות ישיבות ושומעת מאה עדויות – מבלי לפרט ולפרסם לציבור סיכומים, פרוטוקולים ופירוט על הנאמר בה, והכל בניגוד גמור לעקרונות שנקבעו לוועדה בהחלטת ועדת החוץ והביטחון בהקשר זה, החלטה שתיקנה את החלטת הממשלה בדבר הקמת ועדת החקירה.

20. כבר בנקודה זו יובהר, כי הנושאים המחייבים סודיות הם אך ורק בהקשר הצר ביותר של היכולות המבצעיים הנוגעים לצוללות ומכר הצוללות לצד ג' – בכל יתר הנושאים העומדים בבסיס ההחלטה על הקמת ועדת החקירה – לא חלה חובת סודיות ולהפך חלה חובת הפומביות.

21. התנועה מתנגדת לסגירת דלתות הוועדה באופן גורף הלכה למעשה, כפי שפועלת ועדת החקירה כעת. כמו כן, התנועה מתנגדת לאי-פרסום גורף של עבודת הוועדה המתנהלת במחשכים. ועל כך, תבקש לפרט כלהלן.

ב. רכישת אמון הציבור בוועדת החקירה הממלכתית

22. בספרו של א' קלגסבלד ועדות חקירה ממלכתיות (נבו הוצאה לאור בע"מ, תשס"א) (להלן: "קלגסבלד"), מתייחס המחבר לעניין פומביות דיוני הוועדה ומדגיש את ההיבט הציבורי המאפיין את ועדת החקירה הממלכתית באומרו כי זו נועדה, בין היתר, "לשכך סערה ציבורית המתאפיינת, במשבר אימון בין הציבור ובין הממשלה" (קלגסבלד, עמ' 19).

23. העניין הציבורי הוא שורש הרעיון בהקמת ועדת החקירה הממלכתית. כך, נקבע בסעיף 1 לחוק ועדות חקירה כי הממשלה רשאית להקים ועדת חקירה אך ורק בגין עניין שהיא רואה בו עניין "בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה הטעון בירור". הבסיס הרעיוני של ועדות חקירה מחובר בטבורו לעקרונות ההגנה על אמון הציבור ברשויות, ומשכך הסוגייה שתידון בוועדת החקירה היא כזו שמטרידה ומסעירה את הציבור הרחב, ומצויה בדין ובדברים ציבוריים סוערים ונוקבים בין כותרות העיתונים, משדרי החדשות, שיחות הסלון היומיומיות והשיח ברשתות החברתיות (להתייחסויות בפסיקה לגישה זו, ראו: ע"פ 2910/94 יפת נ' מדינת ישראל, נ(2) 353, 290 (1996); בג"ץ (ירושלים) 2148/94 גלברט נ' נשיא בית המשפט העליון ויושב-ראש ועדת החקירה לבדיקת אירוע הטבח בחברון, מח(3) 573, פס' 573).

² חדשות ועדת החקירה הממלכתית לעניין כלי השיט, פורסם באתר הוועדה ביום 1.5.2023.

https://www.gov.il/he/departments/news/010523-vessels-state-commission-of-inquiry_news

7-5 לפסק דינו של השופט חשין (1994).

24. הנה, רק לאחרונה הומחש – תאוריה למציאות – הצורך בקיום דיון פומבי לוועדת החקירה הממלכתית הוא המסקנה הראשונה הברורה והישירה של ועדת החקירה הממלכתית לחקר האסון בהר מירון. כזכור, מרגע הקמתה של הוועדה התעוררה התנגדות גדולה לפעילות הוועדה, בעיקר בקרב הציבור החרדי.³ חלק מחיצי ההתנגדות כוונו נגד הנשיאה בדימוס מרים נאור זיכרונה לברכה – עליה נאמר כי היא אינה מגיעה מרקע חרדי ולא תוכל לחקור את מלוא היקף הפרשה; נאמר עליה שהיא מגיעה מעולמות שונים; וכי מטרת מינויה היא אך ורק "להעניש" את הגורמים המדיניים מתוך נקמה פוליטית.
25. כך, במהלך דיוניה הפומביים של הוועדה בראשות הנשיאה בדימוס נאור ולאחר מכן בראשות השופטת בדימוס ברלינר, התגלה כי לא כך הם פני הדברים. הציבור החרדי שצפה בדיונים התרשם לטובה וראה כיצד ועדת החקירה הממלכתית מבקשת לחקור ללא משוא פנים וללא כחל וסרק את פני הדברים כדי שמקרים כאל לא יישנו.
26. משכך, סגירת דלתות ועדת החקירה עלולה להביא להעדר אמון הציבור בוועדת החקירה – בוודאי כאשר חלקים נרחבים בציבור סבורים כי מדובר בוועדה "פוליטית". כך, עלולה להיפגע אחת מהתכליות המרכזיות העומדות ביסודה של הקמת הוועדה – שיכוך אמון הציבור. והולם לעניין זה הניתוח המשפטי של קלגסבלד בספרו:

"אחת ממטרותיה של ועדת חקירה ממלכתית היא שחקירתה ותוצאותיה ייהנו מאמון הציבור ויוליכו להשקטת סערה ציבורית המתאפיינת באבדן אמון ברשות המבצעת. הפומביות מפרה חשש להטיה פוליטית בפעולת הוועדה ותורמת תרומה מכרעת לגיבוש האמון בפעולתה ובתוצאות פעולתה. לכן, לאינטרס של פומביות יש משקל מיוחד בפעולת ועדות חקירה ממלכתיות. מסיבה זו הועדף האינטרס של פומביות דיוני הוועדה גם על אינטרסים חיוניים אחרים כגון פגיעה בפרטיות ואפילו סיכון לא ממשי לחיים ולביטחון אישי." (שם, בעמ' 213).

27. קצרה היריעה מלהרחיב על החשיבות של אמון הציבור ברשויות. חשיבותו של אמון הציבור בשירות הציבורי ובכך שפעולות רשויות השלטון נעשות לטובת האינטרס הציבורי, על בסיס הליך הוגן וראוי, הוא מקור הכוח והלגיטימציה של רשות מנהלית בכל פעולה ציבורית שלה. כך, למשל, נקבע בע"פ 121/88 **מדינת ישראל נ' דרויש**, פ"ד מה(2) 663 (1991), כי האמון שרוחש הציבור היא תנאי הכרחי לקיומו של שלטון תקין – עבודתה של ועדת החקירה הממלכתית דורשת את אמון הציבור ביתר שאת.
28. אמון הציבור בא לידי ביטוי במיוחד ביחס לוועדת חקירה ממלכתית, שתכליתה לפתור ולהרגיע סערה ציבורית, ולהעניק כלים אפקטיביים לטיפול בכשל מערכתי רחב היקף. אנו סבורים שדווקא במקרה דנן, בו ועדת החקירה הממלכתית אשר הוקמה לאחר מאבק ציבורי עיקש וארוך שנים, ואשר עוסקת גם בדרג המדיני, יש חשיבות יתרה בהגנה על ערך אמון הציבור בפעילות הוועדה והעקרון מקבל משקל עודף ומיוחד.
29. אף קלגסבלד בספרו עמד על כך, בקובעו כי במקרים בהם פומביות הדיון עשויה להביא לפגיעה ממשית

³ ראו אלי ביתאן, "המחדל והטיוח: מאחורי התנגדות החכ"ים החרדים לחקירת אסון מירון", **מקור ראשון**, 29.5.2021 <https://www.makorrihshon.co.il/news/353903>; יניק פרבר, "למה התנגדו החרדים לוועדת חקירה ממלכתית לאסון מירון", **גלובס**, 24.5.2021. <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001371925>.

רח' יפו 208, ירושלים 9438303 * מען למכתבים: ת.ד. 31348 ירושלים, 9131301 * טל: 02-5000073 * פקס: 02-5000076
شارح يافا 208، القدس 9438303 • العنوان للرسائل: ص.ب. 31348، القدس 9131301 • هاتف: 02-5000073 • فاكس: 02-5000076
208 Jaffa St., Jerusalem * Mailing Address: P.O.B 31348 Jerusalem 9131301 * Tel: 02-5000073 * Fax: 02-5000076
E-mail: office@mqg.org.il * Web Site: www.mqg.org.il

באינטרס ציבורי חיוני, לרבות בעבודת ועדת החקירה עצמה, יש לעשות כל שבנדרש על מנת לאתר פתרונות אחרים, פוגעניים פחות בזכות הציבור לדעת ובאמון הציבור, ולהותיר את הדיון בדלתיים פתוחות. ובלשונו המדויקת של קלגסבלד:

"גם במקרים כאלה אין הכרח לפגוע בפומביות בדרך הדרסטית של קיום הדיון בדלתיים סגורות, אלא יש להעדיף פתרונות שיפגעו באינטרס הפומביות פגיעה קטנה ככל האפשר. גם במקרים שבהם הפומביות מסכנת אינטרס חיוני - לרבות הצלחת עבודתה של ועדת החקירה עצמה - יש להעדיף פתרונות אחרים ולהותיר את קיום הדיון בדלתיים סגורות כמוצא אחרון בלבד." (שם, בעמ' 214).

30. אשר על כן, סגירת דלתות דיוני ועדת החקירה בצורה הרמטית בפני הציבור והטלת חיסיון על כלל עבודתה – כפי שהלכה למעשה נוהגת הוועדה כעת – ובלי בחינת פתרונות חלופיים, מהווה הן סתירה חזיתית להוראות החוק והן פגיעה אנושה באמון הציבור בפעילותה של ועדת החקירה, וביכולתה להשיג את תכליותיה החברתיות והדמוקרטיות.

ג. הפגיעה בפומביות עבודת ועדת החקירה הממלכתיות היא מוצא אחרון

31. חוק ועדות חקירה, לפיו התקבלה החלטת הממשלה להקים ועדת חקירה לחקר פרשת כלי השיט והצללות לאחר שראתה "שקיים עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה וטעון בירור" (סעיף 1 לחוק ועדות החקירה), קובע כי ככלל "ועדת החקירה תדון בפומבי" (סעיף 18(א) לחוק ועדות חקירה).

32. בהתאם, סעיף 18 לחוק ועדות חקירה מדייק וקובע "רשאית היא לקיים דיון, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות אם שוכנעה שהדבר דרוש לשם שמירה על בטחון המדינה, יחסי החוץ של המדינה, על ענין כלכלי חיוני של המדינה". כלומר, נקודת המוצא של ועדת החקירה צריכה להיות קודם כל שההתנהלות היא פומבית – ואילו החריג לכלל הוא בעניינים קונקרטיים, בהם ניתן לקיים דיון בדלתיים סגורות, לאחר ששוכנעה הוועדה כי הדבר דרוש לשם שמירה על אינטרסים חיוניים של המדינה, כאמור.

33. תחולתו הרחבה של עקרון פומביות הדיון על ועדות חקירה ממלכתיות, מאפשרת להגשים בצורה מלאה ואפקטיבית שלוש תכליות מרכזיות שעומדות ביסוד ועדת החקירה עצמה. האחת, היא שיפור איכות עבודת הוועדה, תחת עינו המבקרת והבוחנת של הציבור. ההנחה היא כי פרסום עבודת הוועדה מהווה ערובה לכך שהוועדה מנהלת את דיוניה באופן איכותי, רציני ולטובת האינטרס הציבורי.

34. השנייה, היא חיזוק אמון הציבור ברשויות. זאת, על בסיס התפיסה כי ועדה המנהלת את דיוניה במחשכים והרחק מעינו הבוחנת של הציבור, בבודקה כשל מערכת רחב היקף, מכוסה בעננה של סודיות באופן שעשוי להביא את הציבור הרחב לפקפק בהגינות הליך החקירה ותקינותו.

35. השלישית, היא זכות הציבור לדעת, ולקבל זרימה שוטפת ומהימנה של מידע על פעילותן של רשויות מנהליות, ובמיוחד על מקרים בהם סטתה הרשות מהנורמה הראויה, וזאת אף כבסיס לחופש הביטוי של הפרט.

36. הולמים לעניין זה דבריה של כב' הנשיאה ד' ביניש, בבג"ץ 258/07 גלאון נ' וועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת אירועי המערכה בלבנון, סב(1) 648 (2007) (להלן: "עניין גלאון"):

"הנחת המוצא היא כי פומביות הדיון תורמת לשיפור איכות ההחלטה הניתנת בסוף הליך. ההנחה היא כי עינו המבקרת של הציבור עשויה ללבטל כל אפשרות

של שפיטה מתוך משוא פנים ודעה קדומה" [...] פרסום הדיונים בהליך השיפוטי או בהליך מעין-שיפוטי תורם לחיזוק אמון הציבור ברשויות הציבור בכלל, ובגוף הדין בעניין בפרט. באמצעות פומביות הדיון, הצדק לא רק נעשה אלא גם נראה, וכך נמנע הרושם שהדין נעשה במסתרים ומשיקולים נעלמים...

העיקרון בדבר פומביות הדיון מבוסס גם על זכות הציבור לדעת וכן על חובת הגילוי החלה על רשות ציבורית. זכותו של הציבור לקבל מידע על אופן פעולתן של רשויות ציבוריות, מאפשרת ביקורת ציבורית על הרשויות - ביקורת שהיא מאבני היסוד של המשטר הדמוקרטי... לכך יש להוסיף כי מימושה של זכות הציבור לדעת על-ידי פרסום אופן פעולתה של הרשות הציבורית ברבים, תורמת לגיבוש סדר היום הציבורי ומסייעת לפרטים בחברה לגבש את עמדותיהם על-ידי ליבון גלוי של הבעיות והחלפת דעות באופן חופשי על-בסיס המידע שמתפרסם. (פס' 6 לפסק דינה של כב' הנשיאה ד' ביניש).

37. הנה כי כן, בית המשפט העליון אף הכיר בפומביות הדיון של ועדות החקירה הממלכתיות כעקרון בעל מעמד חוקתי רם מעלה, אשר מהווה מגן מוסדי לזכויות חוקתיות, לתקינות פעילותן של הרשויות המנהליות ולהגנה על אמון הציבור בהן. משכך, כל פגיעה בעקרון זה מחויבת לעמוד במבחנים החוקתיים הנהוגים במשפטנו.

38. הגבלת פומביות הדיון של ועדת חקירה ממלכתית – כפי שהגבלתם הלכה למעשה את עבודתכם כעת – נדרשת להיעשות לטובת תכלית ראויה ברורה, לפגוע באופן מידתי ומינימלי ככל האפשר בזכות הציבור לדעת ובחופש הביטוי, ולקיים קשר רציונאלי מוכח להגנה על אינטרסים ציבוריים ראויים ומובחנים.

39. אין תחליף, בהקשר זה, לקביעותיה של כב' השופטת א' פרוקציה בעניין גלאון, ביחס למעמד החוקתי של עקרון פומביות הדיון בוועדות חקירה ממלכתיות:

"הלכה היא, כי במקרה של התנגשות בין עיקרון הפומביות לאינטרסים נוגדים, נשמר לעיקרון פומביות הדיון מעמד בכורה של זכות עילאית" [...] נדרשת הוראת חוק ברורה וחד משמעית כדי להגביל או לסייג את כלל פומביות הדיון [...] גם בהתקיים הוראת חוק כאמור, יש לפרשה בכפוף לעקרונות פסקת ההגבלה, ובמיוחד לאור עיקרון המידתיות שבה. משמעות הדבר היא כי עיקרון הפומביות ישלוט בכיפה, אלא אם החלת הסייג לפומביות עונה למבחני ההגבלה, ובמיוחד אם מידתו אינה עולה על הנדרש [...] הסייגים לפומביות הדיון מתפרשים, לעולם, על דרך הצמצום." (פס' 3 לפסק דינה של כב' השופטת א' פרוקציה).

40. אשר על כן, דרך המלך בעבודת ועדת החקירה הממלכתית היא פומביות ההליך ופתיחת דלתות הוועדה, הסייג הדרוש הנמקה לסטייה מדרך זו – הוא האפשרות לפגיעה בביטחון המדינה, או ביחסי החוץ שלה.

41. לעמדת התנועה, הגבלת פומביות עבודתה של ועדת החקירה לעניין כלי השיט והצוללות, צריכה להיעשות כמוצא אחרון. בעניין גלאון התייחסה הנשיאה ביניש לשאלת הגבלת הפומביות של ועדת חקירה וקבעה כי יש לבחון כל מקרה קונקרטי לגופו ולעשות "מאמץ" כדי להבחין מראש בין החלקים המאפשרים דיון פומבי:

"נוכח חשיבותו של עקרון פומביות הדיון, לא ניתן להסתפק בהערכה כוללת וגורפת של הסיכון לביטחון הציבור הנשענת על טיבן הכללי של הסוגיות הנדונות. בהקשר זה, נדרשת בדיקה קונקרטית ופרטנית של נסיבות העניין על-מנת להכריע האם מתקיימת הצדקה לסטייה מהכלל בדבר פומביות הדיון [...] יש להבחין מראש בין החלק שניתן לגלותו ואשר יש לשומעו בדלתיים פתוחות, לבין החלק הסודי שרק הוא יישמע בדלתיים סגורות. [...] על הוועדה לעשות מאמץ להבחין מראש בין החלקים

השונים, ולקיים דיון פומבי בחלקי העדות שאין מניעה לגילויים. " (פס' 8 לפסק דינה של כב' הנשיאה ד' ביניש)

42. הנה כי כן, על אף שהינכם סבורים כי על מאה הראיונות והעדויות שהונחו לפניכם חל עקרון הסודיות – הרי שעמדה זו היא בעייתית בלשון המעטה, ועומדת בניגוד להוראות חוק ועדות חקירה ופסיקת בית המשפט העליון בנושא הקובעת כי לבחון כל סיכון וכל עניין בנפרד – כאשר פעילות במחשכים צריכה להיעשות כמוצא אחרון.

ד. סיכום

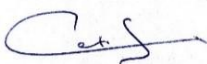
43. הנה כי כן, הפרקטיקה לפיה פועלת הוועדה בשלב הזה ובשעה שהיא לא נותנת פומבי לעבודתה, עומדת בניגוד לתכליות הקמתה של ועדת החקירה בדבר האינטרס הציבורי ואמון הציבור. עקרונות הפומביות והשקיפות המחייבים את ועדת החקירה בעבודתה נקבעו בחוק ועדות חקירה; בהחלטת הממשלה שתוקנה בעקבות הכרעת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת; ובפסיקת בית המשפט העליון הקובעת כי סגירת דלתות הוועדה צריכה להיעשות כמוצא אחרון.

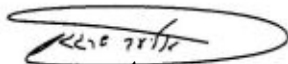
44. לעמדת התנועה חלה חובה על ועדת החקירה לעדכן את הציבור ולתת פומבי לראיונות והעדויות שנשמעו בפניה. השמירה על אמון הציבור בעבודת הוועדה היא חובה שיש להגן ולשמור מכל משמר. סגירת דלתות ועדת החקירה ואי פרסום הפרוטוקולים, הסיכומים ותמצית העדויות, עלולה להביא לפגיעה באמון הציבור ובכך גם להזנחת יישום המלצותיה בהמשך ולבסוף גם לאיבוד תכליותיה הבסיסיות של הוועדה.

45. אשר על כן, המשך פעילות הוועדה כאמור באופן המנוגד לעקרונות הפומביות והשקיפות מהווה פגיעה אנושה בציבור ובאמונו בעבודת הוועדה. אנו קוראים לכם לפרסם את כלל עבודת ועדת החקירה ולתת פומבי עד כמה שניתן תחת המגבלות הברורות.

בכבוד רב,

הידי נגב, עו"ד
מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

תומר נאור, עו"ד
ראש האגף המשפטי

ד"ר אליעזר שרגא, עו"ד
יושב ראש התנועה